

pásma všech zbývajících potencialit, které představují barvy následující za šedou. Barva, která je před šedou se týká pouze mechanismu, jehož prostřednictvím je ochoten získávat zkušenosti. Jinak je "odvrácen" a izolován od okolního světa. Ovšem není tím míněno, že se nutně musí jevit jako neaktivní nebo že neparticipuje na druzích lidech - naopak, může se projevovat velmi aktivně, jde o kompenzaci, jíž maskuje pocit bezvýznamnosti a vlastní neschopnost, dosahovat zkušenosti přímo.

Nerovnováha systému chování a prožívání indikuje šedá i tehdy, když je na místě třetím. Preferované barvy /na 1. a 2. místě/ ukazují na způsoby chování, jimiž se nutkavě kompenzuje nadměrná tenze a úzkost, kterou jsou zatíženy barvy za šedou.

Ilustrujme si to na příkladu, kde na prvních třech místech jsou 3; 4; 0. 3; 4 jsou kompenzační a metodou je "expanzivní aktivita". Musí usilovat o expanzi svých činů a zkušeností do co největšího počtu oblastí a tím se ujistit, že se něco děje. Jakmile se ocetne mimo vřavu, cítí se izolován a ztracen; nic pro něj nemá skutečný smysl a není si jist, zda opravdu chce něco, co by pro něj mnoho znamenalo. Často si není toho všeho vědom a obvykle také nepřistoupí na to, aby to bylo odhaleno. V případě zvědomění by se totiž mohlo vše kolem něj rozpadnout na kousky, z tohoto důvodu je kompenzace nutná. Ta jej drží nad vodou.

Šedá na prvních třech místech obsahuje značný sebeklam, zvláště proto, že kompenzace je silná a často se jeví jako velmi účinná. U řady vedoucích pracovníků v průmyslu a obchodě shledáváme kompenzace obdobné, za nimiž bezprostředně následuje ukrývající šedá, tím se potvrzuje "velmi rozšířená psychologická teorie, že ti kteří vynikají nebo vyčnívají nad své bližní nečiní tak z přirozené superiority, ale spíše z naléhavého tlaku uniknout před něčím, co způsobuje úzkost a nespokojenost". x/

Barvy, které se vyskytují v prvním výběru před šedou a v druhém za šedou, ukazují na současný stav stresu. Tyto "šedou provázející" barvy jsou zatíženy konfliktem natolik, nakolik a s jakou intenzitou se šedá vyskytuje v první polovině testu /od místa 1. po 4./.

X/ V tomto kontextu je pravděpodobná souvislost mezi preferencí šedé a hypotézou, že někteří jedinci dosahují vynikajících výkonů z obavy před neúspěchem./pozn.přek./

Šedá je v průměru nejčastěji kladena na místo 6., rovněž na místě 5. nebo 7. není její výskyt signifikantní. Na kterémkoli jiném místě je významuplná. V podmínkách vyčerpanosti, vysílení nebo specifického stresu /např. zkouška/ tenduje šedá k posunu do čela řady.

MODRÁ /1/

Tmavomodrá u tohoto testu je zástupcem úplného klidu. Rozjímání nad touto barvou má uklidňující vliv na CNS. Krevní tlak, puls a rychlost dechu jsou redukovány na minimum, kdežto regenerační mechanismy "nabíjejí" organismus energií, tělo relaxuje a zotavuje se, zvláště za vyčerpání a slabosti je tato barva častěji preferována. Z psychologického hlediska to znamená, že vzrůstá senzitivita a zranitelnost.

Podobně jako všechny čtyři základní barvy je tmavomodrá chromatickým reprezentantem základní biologické potřeby, fyziologicky jde o utišení; psychologicky o blaženost; blaženost je bytí v klidu a uspokojení. V situaci, která je rovnovážná, harmonická a bez napětí se bude každý z nás cítit klidný, sjednocený a bezpečný. Modrá představuje vázanost, sjednocenost a pocit sounáležitosti. Říká se "modrá je loyality", tam, kam jsou vazby soustředěny je osoba obzvláště vzrušivá, modrá koresponduje s hloubkou prožívání. Modrá jako relaxovaná senzitivita je pro empatii, estetickou zkušenost a meditativní . vědomí conditio sine qua non.

Schelling ve své Filosofii umění hovoří o symbolice čisté modři: "základní podmínkou krásy je takové ticho, jakým je klid nerozbouraného moře". Symbolicky koresponduje modrá s tichostí tůně, klidným temperamentem, feminitou, s iluminovaným rukopisem. Její smyslovou percepcí je lahodnost /příjemnost/, emocionálním obsahem něžnost a orgánem je kůže. S narušením těsných citových vztahů /např. v rodině, mladé lásce, přátelství/ nebo nedostatkem něžnosti a lásky bývají často sdruženy vyrážky a trudovitost.

V sánskrtém psaných budhistických učebnicích se slovo něžnosti a lásky NILA týkalo zvláštní tmavo-modré barvy, která byla doporučována jako nejvhodnější pro vytvoření meditativního prostředí. Německý ekvivalent, který vystihuje základní biologický modus, pro tmavomodrou je GEMÜT. Poněvadž chybí vhodný český ekvivalent, zdá se že nejvhodnějším překladem je "senzitivita prožívání".

Tmavomodrou lze chápat jako hloubku a plnost a představuje blaženost a plné rozvinutí. Jde tu o blažené naplnění nejvyšších ideálu jednoty, sjednocení v jediném, opětovné splynutí s Gaia, Matkou zemí. V tom je pravda a víra, láska a věnování, vzdání se a oddání se. Modrá je bezčasová věčnost, představuje tradici a minulé hodnoty a má sklon zvěčňovat minulost.

Pokud je modrá kladena na první místo, týká se to buď potřeby emocionálního uklidnění, míru harmonie a blaženosti nebo fyziologické potřeby odpočinout si, uvolnit se a dostatečně se zotavit. Ten, kdo preferuje modrou chce klid a uspořádané prostředí, bez hádek a rozruchu, kde by události probíhaly a vyvíjely se hladce podél více či méně tradičních linií, prostředí, v němž by byly vzájemné vztahy klidné a prosty sváru. Pokud je volba modré zcela pro ni samu a neslouží jako kompenzace, implikuje to klid duše, klidnost způsobů a zájem na tom, vypořádat se s věcmi života jak eticky, tak integrovaně - má výraznou potřebu prožitku, že může věřit a že mu jeho blízcí věří.

V případě, že vyšetřovaná osoba klade modrou na 6., 7. nebo na 8. místo, má potřebu klidné mysli a vzájemné důvěry neuspokojenu, vede to k úzkosti, která je tím větší, čím více se blíží modrá konci řady. Stávající emoční vztahy nebo profesionální svazky jsou odmítány, poněvadž jí neposkytují takové uspokojení, jak by chtěla, shledává, že jsou buď nudné nebo omezující. Chce se vymanit z tohoto jařma, které ji tíží, utiskuje a skličuje. Aktuálně to může vyřešit buď tak, že opustí domov, případně změni zaměstnavatele, ovšem bude-li odchod považovat za nezodpovědný, bude vnitřně tíhnout k úniku do některých kompenzačních aktivit. Odmítnutí modré znamená: rozlomení pout /nebo alespoň přání je rozlomit/, což ústí v neklidné a nestálé chování a v nějakém stupni duševní agitace. Může tím být postižena schopnost soustředit se a u dětí to může vést k obtížím v učení. U dospělých, pokud napětí trvá příliš dlouho to vede k poruchám VNS /důsledkem bývají kardiovaskulární změny, případně i některé oběhové poruchy/.

Odmítnutí tmavomodré souvisí s neuspokojením potřeby po emocionálním naplnění, což může vést ke kompenzační preferenci zelené. Se zelenou je akcentováno JÁ, vede to k hrdému a vzdorovitému vyžadování vlastní nezávislosti. Časté u dospívajících, kteří se chtějí odtrhnout od rodiny a z pod pantofle rodičů.

Častěji vede odmítnutí modré k preferenci červené. Ta je kompenzací a ukazuje na "lačnost" po podnětech. Tedy, pokud je touha po emočním naplnění kompenzována červenou, která je modem operandi /je na prvním místě/, pak tu jde o pokus otupit tento bytostný pocit nenaplnění náruživým /vášnivým/ chováním nebo sexualitou - syndrom Don Juan. V případě, že je promiskuita považována za nepřijatelnou, kompenzace bere na sebe podobu průbojné nebo dobrodružné aktivity.

Individuum vyhledává vzrušení a nebezpečí, ať již jsou to automobilové závody nebo lov dravé zvěře.

Často je kompenzována odmítnutá modrá žlutou. Žlutá je hledáním způsobu, jak se vyhnout nesnázím. Potřeba ulevit skličujícímu nedostatku emočního naplnění a depresi, ústí do neklidného pátrání po nějakém řešení. Ovšem tento kompenzační postup neusiluje pouze o vyřešení aktuální emocionální vzrušivosti, ale chce jít za ni a hledat mnohem uspokojivější stav duchovního souznění, jakým je filozofické nebo metafyzické porozumění, zabývání se náboženskými praktikami, zainteresovanost na hnutí, jehož výsledkem by bylo bratrství mezi lidmi, aj. .

Statisticky je zvláště významné, nevyskytuje-li se modrá na některém z prvních čtyř míst řady.

ZELENÁ /2/

Zelená obsahuje určité množství modré a představuje fyziologický stav "elastické tenze". Vyjádřeno psychologickými termíny jde o houževnatost a vytrvalost. Modrozelená je výrazem pevnosti, stálosti a především rezistence vůči změně.

. Ukazuje to na stálost názoru i na stabilní sebeuvědomění s tím, že klade velký důraz na JÁ ve všech podobách vlastnění a sebeutvrzování. Vlastnictví je považováno za něco, z čeho vyplývá jak jistota, tak sebevědomí.

Nuže osoba, která klade na první místo zelenou, chce vzrůst jistoty o vlastní ceně, a to buď sebecprosažením, kdy se řídí idealizovaným obrazem o sobě samé a nebo uznáním, které získá od druhých tím, že buďou mít úctu k tomu, co vlastní - tedy proto, že je bohatší, či fyzicky silnější resp. nadřazená vzdělanostně nebo kulturně.

Symbolicky koresponduje zelená s majestátností sekvoje, za-kořeněností, hrdostí a neměnností, která vysoko ční nad menší stromy, s přísným a autokratickým temperamentem, s napjatostí těti-vy. Její senzorická percepce je zúžená, emocionálním obsahem je hrdost, jejími orgány jsou hladké svaly. Tedy žaludeční vředy a žaludeční nevolnost jsou často spojeny se špatným postavením, případně s možnou ztrátou postavení nebo s osobním neúspěchem.

Tenzi zelené je možné přirovnat k hrázi, která je postavena tak, aby odrážela, aniž by propouštěla vnější podněty, jimiž je obklopena. Zelená je vzrůstajícím pocitem hrdosti, sebeovládající nadřazeností nad druhými, mocí, kontrolou dění nebo alespoň být schopen řídit a ovlivňovat toto dění. Takovéto zatarasení se před nebo potlačení vnějších podnětů vede k mnoha formám a stupňům "kontroly" nejen ve smyslu přímého řízení, ale také k detailní přesnosti při uspořádání a verifikaci dat, od již je to přesná paměť, jasnost sdělení, kritická analýza a logická konzistence, vše směřuje k abstraktnímu formalismu. "Zelené" chování může nalézt výraz i v pátrání po lepších poměrech, např. zpevnění zdraví či delší a prospěšnější život život jak svůj, tak i druhých. V tomto případě jde o reformátora, který má sklon ke zlepšování poměrů.

Především však platí, že osoba, která dává zelenou na první místo si přeje, aby převládaly její vlastní názory, domnívá se, že je oprávněna zastupovat základní a neproměnlivé principy.

S výsledkem, že vystupuje na piedestal a má sklon moralizovat a poučovat druhé.

Každý kdo dává zelenou na první místo si přeje udělat dojem. Potřebuje být uznáván, udržet si svoje, jít vlastní cestou vůči opozici a odporu. Osoba, která klade zelenou na 6., 7. nebo 8. místo si přeje totéž, ale je málo odolná vůči odporu, cítí, že je její postavení nižší než si přeje, že se jí nedostává uznání. Naléhavost těchto přirozených žádostí vede k tenzi a úzkosti možná i k aktuální tělesné slabosti.

Úzkost může být pocítována buď jako zjevný odpor, aktuální tělesný tlak /např. v hrudníku nebo v osrdí/, případně jako prožívání útisku a donucení - tedy vše to, čemu se chce vyhnout. Jákýkoli další posun zelené ke konci řady naznačuje, že mnohem naléhavěji pátrá po tom, jak se vyhnout pocitu tlaku.

Lze říci, že odmítnutí zelené znamená: "úzkost je osvobozením se od tenze, kterou vyvolalo neuznání". Ztrácí sílu klást odpor a houževnatost, je úzkostný z toho, že by mohl ztratit postavení nebo pozici, jeho schopnost prosadit se je omezena. Vezmeme-li v úvahu vše, co bylo právě řečeno, pak z toho plyne, že se dané individuum soustředí na svůj osobní neúspěch - pravděpodobně z něj bude vinit druhé a osvojí si kritický, uštěpačný a zlehčující postoj vůči druhým. Pokud je zelená na prvním místě může to ukazovat na tvrdohlavost a domýšlivost, pokud je odmítána je tomu vždy tak.

Odmítnutí zelené bývá často kompenzováno preferencí modré. Souvisí to s nadějí, že bude dosaženo klidu a uvolnění tenze. Očekává "mírové pole", jehož prostřednictvím najde blaženost a na-
dále už nebude muset vynakládat to nesnesitelné úsilí, aby se prosadil.

Někdy bývá odmítnutá zelená kompenzována červenou, kladenou na první místo. Červená znamená touhu po vzrušení a podnětech, pokud je odmítána zelená, může to ukazovat na iritující stav tenze, který vede k netrpělivosti a ke ztrátě sebekontroly. Kombinace indikuje značnou prudkost, nekontrolované citové výbuchy, hypertenzi a kardiovaskulární poruchy. Může to vést k inkoherenci, ztrátám vědomí, ale i mrtvičnatým záchvatům.

Příležitostně se vyskytne i poku , kompenzovat nesnesitelné napětí, které souvisí s odmítnutím zelené tím, že se na první místo klade žlutá, tedy pryč od nesnází. Tento "útěk do svobody" je pokusem uniknout pocitům svíravého tlaku, které by mohly vést k újmě na zdraví. Kompenzace je jen zřídka kdy přiměřená

a je založena na úsilí odvést pozornost cestováním, navštěvováním nových míst, přibíráním nových koníčků, atd.,

Zelená je signifikantní, pokud se nevyskytuje na 2., 3. nebo 4. pozici.

ČERVENÁ /3/

Pro tento test byla červená smíšená se žlutou, takže má oranžový odstín a představuje fyziologický stav výdeje energie. Zrychluje puls, zvyšuje krevní tlak a vzrůstá dechová frekvence.

Červená je výrazem vitální síly, nervové a hormonální aktivity, čímž se míní žádost ve všech podobách chtění a dychtění. Červená je vnitřním puzením, po dosažení dobrých výsledků, mít úspěch; je to lačné toužení po všech věcech, které nabízejí intenzitu žití a plnost zkušeností. Červená je impulsivní, vůlí zvítězit a všemi formami vitality a síly od sexuální potence k revoluční transformaci. Je impulsem k aktivnímu jednání, ke sportu, zápasu, soutěžení, erotické a podnikavé plodnosti /produktivě/.

Červená je "náraz vůle" nebo síla vůle" na rozdíl od "elasticity vůle" zelené. /Vitalita na rozdíl od houževnatosti./

Symbolicky koresponduje červená s výbojnou krví, s letnicemi, které podněcují lidského ducha, se sangvinickým temperamentem a maskulinitou. Senzorickou percepcí je apetit, emočním obsahem je žádost a orgány jsou ~~projevované~~ stálstvo, sympatický nervový systém a orgány rozmnožovací. Tedy fyzická nebo nervová exhaussce, poruchy srdeční činnosti a ztráta buď potence nebo sexuální žádostivosti se vyskytují často spolu s odmítnutím červené. Z hlediska času znamená červená přítomnost.

Kdo dává červenou na první místo chce, aby mu vlastní činnost přinášela intenzivní zkušenost a plné žití. Mezi tyto aktivity patří - kooperativní podnikavost, vůdcovství, tvořivé úsilí, vývoj a expanze, eroticizmus, smyslové vyhledávání tělesných choutek nebo předramatizované a nadsazené jednání - což ostatně ukáže barva, se kterou je červená ve skupině.

Červená ukazuje i charakteristické vzorce chování, které souvisí se sexualitou. Pokud je kladena na první místo /nekompenzační/ ukazuje na více či méně vědomě kontrolovaný sexuální pud. Ovšem příležitostně může docházet k impulzivním výstřelkům u jinak klidného a rozumného partnera, který podlehl svodům, aniž by to mnoho znamenalo. Ovšem pokud souvisí s červenou na prvním místě kompenzace, pak nejenom, že je sexuální pud silný, ale současně schopnost získat prostřednictvím sexuality plné uspokojení je utlumena egocentričností. Důsledkem jsou nutkavé výboje za rozmanitou zkušeností a

zážitky, které vedou k sexuálnímu experimentování, promiskuitě a časté nevěře. V extrémních případech může jít o nymfomanku nebo satyru, kterým sexualita nedává ani uspokojení ani neodstraňuje napětí. Pokud je červená část skupiny x je sexualita omezena více požadavkem mít sexuální styk s partnerem, který vyhovuje charakteristikám + skupiny.

Červená "indiferentní" oblasti indikuje inhibovanou sexualitu a pokud je červená zcela odmítána, pak sexuální žádostivost buď hluboce vymizela nebo je velmi rigorózně potlačena, případně to ukazuje impotenci či frigiditu.

Z toho, že někdo odmítá červenou a dává ji na 6., 7. nebo na 8. místo plyne, že intenzivní stimulaci považuje za nežádoucí. Kdo odmítá červenou je vždy nadměrně stimulován a snadno se stává podrážděný buď pro nedostatek vitality /např. pro fyzické vyčerpání nebo srdeční insuficienci/ nebo proto, že je sklíčen skoro neřešitelnými problémy. Pociťuje prostředí jako ohrožující a ztrácí přehled. V tomto případě se mu barva nejeví ve svém specifickém významu moci a síly, ale spíše jako reprezentant něčeho ohrožujícího. Nuže odmítnutí červené znamená: "hledá útočiště /ochranu/ před čímkoli, co by jej mohlo nadále excitovat, přitížit mu nebo jej oslabit, potřeba ochrany bude tím intenzivnější, čím blíže bude červená konci řady.

Obvykle bývá červená kompenzována modrou, poněvadž klidné prostředí působí jako "trankvilizér". S touto kombinací bývá často sdruženo masochistické lpění na sexuálním partneru, provázené pocity, že není milován, že je bezvýznamný. Z fyziologického hlediska - kombinace odmítnuté červené a kompenzační modrou se vyskytuje u těch lidí z obchodního světa, kteří jsou frustrováni a úzkostní, případně u počínajících srdečních chorob /a to je také první varování/. Jedinci, u kterých se zjistila takováto kombinace potřebují dovolenou, lékařskou kontrolu, aby znovu nabyli fyzických sil.

Řídký je výskyt kombinace odmítnuté červené s preferovanou zelenou, poněvadž za těchto okolností je bezmocnost pouze situačně podmíněna. Velmi brzy dojde k vypořádání se se situací se "zelenou" pružností. Tato volba se vyskytuje tehdy, jestliže se osoba snaží překonat tělesné nebo duševní vyčerpání vlastní vůlí.